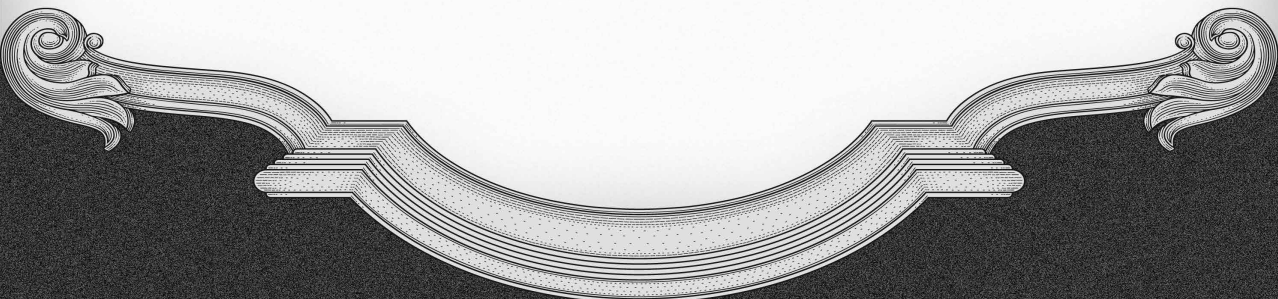

גליון
בת עיין

- פרשת חיי שרה תשע"ט -

דרושים לפרשת חיי שרה

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה דרך המוסר, הנה ידוע מאמר חז"ל (זוהר ושבוע שנים וגו'). ונראה לבאר על חדש י, ב^א שעיקר בריאת העולם היה בשביל

א. זה הלשון בזוהר שם: ר' יהודה אומר, לא נברא אלא בשביל היראה, שנקראת ראשית, שנאמר

Finding Hashem in Torah and in Creation

The parasha begins by telling us that Sara lived one hundred and twenty-seven years. Yet, the way in which this number is written is one years, twenty years, and seven years. Clearly, there is a deep reason why the Torah records the years of Sara's life in such an unusual way. Using various pesukim to illustrate his lesson, the Bat Ayin explains that one can achieve awe of Hashem through observing Divine compassion and greatness in two ways. The first is through the study of Torah and the fulfillment of its mitzvot. The second is through observing Hashem's compassion and Divine providence within nature. Both of these methods of attaining awe of Hashem were achieved by Avraham. There were similarly achieved by our matriarch Sara. The concept of this great achievement of Sara is alluded to in the manner in which the Torah records her age at the time of her passing.

To acquire fear one should focus on Hashem's kindness that is found everywhere ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבוע שנים וגו'. (בראשית כג:א)

"And the life of Sara was one hundred years, twenty years, and seven years..." (Beraishit 23:1)

הנה ידוע מאמר חז"ל (זוהר חדש י, ב) ונראה לבאר על דרך המוסר,

We can suggest an explanation of this pasuk according to the path of **musar**:

הנה ידוע מאמר חז"ל (זוהר חדש י, ב) ונראה לבאר על דרך המוסר, שעיקר בריאת העולם היה בשביל היראה.

It is known that Chazal (Zohar Chadash 10b) state that the world

היראה, כמאמר הכתוב (בראשית א, א) 'בראשית', בשביל היראה שנקראת ראשית, על פן צריך האדם להשתדל להגיע למדה זו בחינת היראה, להשלים רצון הבורא ברוך הוא.

והעצה היעוצה שנוכל להשיג בחינה זו, הוא על ידי שישתפל האדם תמיד בכל עניניו ועניני העולם הזה, איך שבכולם הוא רק חסדי ה' המתייה אותם בכל עת ורגע, וחינו מסורים בידו בכל

(משלי א, ז) 'יראת ה' ראשית דעת'. מנ"ל שהעולם נברא על פי היראה, שנאמר 'והאלקים עשה שייראו מלפניו'. עשה את העולם, כדי שייראו מלפניו, ועל פי היראה שהיא ראשית 'ברא אלקים את השמים ואת הארץ'.

generates awe of Hashem. was created primarily for awe of Hashem.

כמאמר הכתוב (בראשית א, א) 'בראשית', בשביל היראה שנקראת ראשית,

This is like the pasuk (Bereishit 1:1) says, "In the beginning." This hints to the idea that the world was created **for** the sake of **awe, which is called** ראשית. One of the explanations that our sages offer for the word בראשית ("In the beginning") is that the world was created ראשית - for that which is referred to as ראשית ("the first" or "the initial" matter). The concept of awe is one of the initial matters that Hashem "had in mind," so to speak, when creating the world and is, therefore, one of the things referred to as ראשית.

על פן צריך האדם להשתדל להגיע למדה זו בחינת היראה, להשלים רצון הבורא ברוך הוא.

Therefore, one must strive to attain this attribute, which is the characteristic of awe, in order to fulfill the Creator's desire.

Focusing on Hashem's kindness

והעצה היעוצה שנוכל להשיג בחינה זו, הוא על ידי שישתפל האדם תמיד בכל עניניו ועניני העולם הזה, איך שבכולם הוא רק חסדי ה' המתייה אותם בכל עת ורגע,

The advice that is given for attaining this characteristic of awe is that one should observe everything in his life that occurs to him, as well as the matters that occur in the world. He should to perceive through them **how everything is only** an expression of **Hashem's kindness** and that **in every moment Hashem gives life to evert** aspect of the world.

Breath itself praises Hashem and testifies to Hashem's kindness

וחינו מסורים בידו בכל נשימה ונשימה, כמאמר הכתוב (תהלים קג, ו) 'כל הנשמה תהלל וגו',

Our lives are "in Hashem's hands," with every breath that we take. **This is like it is states in the pasuk (Tehillim 150:6)** כל הנשמה תהלל וגו', "every soul should praise Hashem..." Based on this pasuk, which

נְשִׁימָה וּנְשִׁימָה, כְּמֵאֲמַר הַפְּתוּב (תהלים קנ, ו) 'כֹּל הַנְּשִׁימָה תְּהַלֵּל וְגו', רְצוֹנוֹ לֹמַר כֹּל נְשִׁימָה וּנְשִׁימָה מְרָאָה גְדוּלַת הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא הַמְּחַיֶּה בְּכָל רְגַע, וְאֵלֶּמְלִי יוֹסֵר רוּחַ ה' שְׂבַכְתָּ הַנְּשִׁימָה הַהוּא אֶפִּילוּ

ב. ובמדרש (בר"ר יד, ט): ר' לוי בשם ר' חנינא אמר על כל נשימה ונשימה שאדם נושם צריך לקלס לבורא, מ"ט (תהלים קנ, ו) 'כל הנשמה תהלל יה', כל הנשימה תהלל יה.

ג. תיקו"ז צא, ב: לית מלאכא דלא אשתכח ביה שם יהו"ה, דאשתכח בכל אתר, כגוונא דנשמתא דאשתכחת בכל אבר ואבר, ובגין דא אית לבר נש לאמלא יהו"ה בכל ספירן, ובכל כורסין, ובכל מלאכין, ובכל אבר ואבר דבר נש, דלית אתר פנוי מניה לא בעלאין ולא בתתאין.

for even a moment, it would be impossible to exist.

על פן ממילא הנשימה ההוא בעצמה מהללת לה, ומשבחת ומספרת גדולת הבורא ברוך הוא.

Therefore, breath itself extols Hashem. It expresses praise and tells of Hashem's greatness.

וכן בכל הנמצאים והנבראים לית אתר פנוי מיניה מן חיותו וכחו המהוה את כולם,

Similarly, in all that exists and in all of creation there is no place that is void of Hashem and from Hashem's life-force and strength that brings everything into existence.

כְּמֵאֲמַר הַפְּתוּב (נחמ"י ט, ו) וְאֵתָהּ מְחַיֶּה אֶת כּוֹלָם, רְצוֹנוֹ לֹמַר מְחַיֶּה לְשׁוֹן מְהֵרָה, שְׁתַּמִּיד מְחַיֶּה בְּכָל רְגַע.

This is like the pasuk states (Nechemiah 9:6) ואתה מחיה את כולם "and You give life to everything."

(נשמה) says that every soul/person should praise Hashem, the Midrash (Beraishit Rabbah 14:9) states that one should praise Hashem with every breath (נשימה). This is based on the fact that the word for breath (נשימה) shares a root with the word for soul (נפש). This teaches us that one must recognize that every breath is a gift from Hashem and, consequently, one should praise Hashem for every breath that he is able to take.

רְצוֹנוֹ לֹמַר כֹּל נְשִׁימָה וּנְשִׁימָה מְרָאָה גְדוּלַת הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא הַמְּחַיֶּה בְּכָל רְגַע.

Each breath exhibits the greatness of Hashem, who gives life every moment. This is an example of how one can observe Hashem's compassion from the world around him.

וְאֵלֶּמְלִי יוֹסֵר רוּחַ ה' שְׂבַכְתָּ הַנְּשִׁימָה הַהוּא אֶפִּילוּ רְגַע, אִי אֶפְשָׁר לְהַתְקִים אֶפִּילוּ כּו',

If the spirit of Hashem that is in our breath would be removed

אֶת כּוֹלָם, כְּמֵאֲמַר הַפְּתוּב (נחמ"י ט, ו) וְאֵתָהּ מְחַיֶּה אֶת כּוֹלָם, רְצוֹנוֹ לֹמַר מְחַיֶּה לְשׁוֹן מְהֵרָה, שְׁתַּמִּיד מְחַיֶּה בְּכָל רְגַע. וּבְהַסְתַּבֵּל הָאָדָם כֵּן בְּכָל מִלְּי, לְרֵאוֹת חֲסָדֵי ה' הַמְּחַיֶּה אוֹתָם כְּנִ"ל, בְּנוֹדָאֵי יְפוּל עֲלֵיו אֵימָה וְפַחַד, וּבּוֹשָׁה

ד. עיין פרדס רמונים שער ו פ"ח: 'וזוהו ואתה מחיה את כלם' (נחמיה ט, ו) ופירשו רז"ל ואתה מהוה לכולם. וכן פירשו ואתה מחיה את כלם והכל ענין אחד. כי מאחר שהוא היהוה אותם והמציאם מן האין, יוכרח שיושפעו ממנו, ושואבים כלם ממנו חיותו, ואחר שהוא מחיה אותם נמצאו שהוא ממציאם ומהווים בכל עת ובכל רגע ובכל שעה, והנה מהוה ומחיה הכל ענין אחד להם.

ה. וראה מה שכתב רבינו כעין זה בפרשת מקץ ד"ה ויוסף הוא השליט: שהוא נכנע ונשפל בעצמו מפני רוממותו ית', כשמתבונן בעצמו איך שהבורא ב"ה ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין והוא המחיה את כולם בכל רגע ורגע, וכמאמר הכתוב (תהלים קנ, ו) 'כל הנשמה תהלל וגו', פירוש שעל כל נשימה ונשימה תהלל לה, כי בכל נשימה ונשימה יש חיות הבורא ב"ה ולא זולתו, והנה בהתבוננו בכל זה וכדומה היטב ממילא נכנע מפני רוממותו ית' עד שמתירא לגשת לעבודתו ית'.

ו. ע"פ לשון הכתוב (איכה ג, לח): 'מפי עליון לא תצא הרעות והטוב'. ועיין בתרגום יונתן שם: מפי אלהא לא תיפוק בישתא כו', ובעידן דבעי למגזר טובא בעלמא מן פום קודשא נפקא.

acts of kindness, such as giving and sustaining life in every moment, he is truly humbled and in awe of Hashem.

Even the hardships are really Hashem's kindness

וְיֵאֱמִין בְּאֲמוּנָה שְׁלִימָה שְׂבַכְל מִלְּי הוּא רַךְ חֲסָדֵי ה' וְרַחֲמֵי הַמְּרוּבִים, וְאֶפִּילוּ בְּרֵאוֹתוֹ שְׂבָאִים עֲלָיו דֵּינִים וְאֵיזָה צָרָה חֶסֶד וְשְׁלוֹם, יֵאֱמִין כִּי מֵאֲתוֹ לֹא תֵצֵא הַרְעוּת, כִּי אִם רַךְ טוֹב, וְחֲסָדֵי ה' עֲלָיו לְהִיטִיב אַחֲרֵיתוֹ.

One should believe with a complete faith that everything is only an expression of Hashem's abundant kindness and compassion. Even when one sees that judgements and hardships

The word מחיה ("give life") **is from the word (existence), for Hashem gives life to all of creation at every moment.**

וּבְהַסְתַּבֵּל הָאָדָם כֵּן בְּכָל מִלְּי, לְרֵאוֹת חֲסָדֵי ה' הַמְּחַיֶּה אוֹתָם כְּנִ"ל, בְּנוֹדָאֵי יְפוּל עֲלֵיו אֵימָה וְפַחַד, וּבּוֹשָׁה וְהַכְנָעָה וְעֲנָוָה מִפְּנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְרוֹמְמוֹתוֹ,

When one considers these matters in order to see the kindnesses of Hashem, who gives life to creation, a great trepidation and fear will certainly befall him, along with shame and humility before Hashem and His exaltedness. After one begins to recognize the magnitude of Hashem's constant and endless

להיטיב אתריתו. וכמו שהוא מאמין ובוטח בחסדי ה' שהוא רק טוב וחסד ורחמים, וגם הצרה ובחינת דין שבא עליו שהיא רק רחמים, כן ייטיב ה' חסדו ויִתְהַפֵּךְ עליו מלמעלה מידת הדין למדת הרחמים, וזה שאמרו חז"ל (בר"ר לג, ג; עג, ג) צדיקים מהפכים מדת הדין למדת הרחמים. אמנם כל זה אי אפשר להיות אצל אדם בור וריק מתורה ומצוות, כמאמר חז"ל (אבות פ"ב מ"ה) אין בור ירא חטא, כי אם

ז. וכמו שביאר רבינו להלן ד"ה ואברהם זקן (הב') וז"ל: היינו שמתהפכים ממש ומבינים שמדת הדין שהוא בחינת גבורה הוא ממש בחינת חסד באתכסיא, ועל ידי זה גם למעלה נתהפך.

וזה שאמרו חז"ל (בר"ר לג, ג; עג, ג) צדיקים מהפכים מדת הדין למדת הרחמים. **come upon him, chas v'shalom, he should believe that nothing bad emerges from Hashem, but rather only good.** Therefore, his troubles are certainly Hashem's kindness, which are intended to ultimately help him since suffering in this world purifies, removes sins, and prepares one for Olam HaBa.

וכמו שהוא מאמין ובוטח בחסדי ה' שהוא רק טוב וחסד ורחמים, וגם הצרה ובחינת דין שבא עליו שהיא רק רחמים, כן ייטיב ה' חסדו ויִתְהַפֵּךְ עליו מלמעלה מידת הדין למדת הרחמים.

Just as one believes and trusts in the kindness of Hashem that everything is only an expression of goodness, kindness, and compassion, and that even the hardships that befall him are also only an expression of compassion, so will it happen that Hashem will do kindness to him, and everything will be turned from being the attribute of judgement into the attribute of compassion. One will then observe how his difficulties will vanish due to Hashem's compassion and kindness.

אמנם כל זה אי אפשר להיות אצל אדם בור וריק מתורה ומצוות, כמאמר חז"ל (אבות פ"ב מ"ה) אין בור ירא חטא,

However, all of the above will not happen to someone who is unlearned and empty from Torah and mitzvot. This is like Chazal (Avot 2:5) say, "A fool doesn't fear sin."

כי אם במי שלומד תורה ועוסק במצוות לשם שמים בכונה עצומה, ולבו דבוק בה' ללמוד לשמור ולעשות,

במי שלומד תורה ועוסק במצוות לשם שמים בכונה עצומה, ולבו דבוק בה' ללמוד לשמור ולעשות, אז גם בעסקו אחר כך במילי דעלמא גם כן רואה בחינת הקדושה ויראה בכל הענינים, כנ"ל. ולשני בחינות אלו רמז אברהם אבינו ע"ה באמרו לאליעזר עבדו

(בפרשתן כד, ב-ג) 'שים נא ידך וגו' ואשביעך בה' אלהי השמים ואלהי הארץ וגו', וקראו 'אלהי השמים' על שם התבוננותו תחילה ועסקו בתורה ומצוות מילי דשמאי, ועל שם הסתכלותו במילי דעלמא בכל הנבראים הנמצאים ונעשים על פני הארץ, וראה בהם בחינת

ח. כמו שכתב רבינו לעיל, שיראה בכל עניני העולם הזה איך שכולם הוא רק חסדי ה' המחייה אותם בכל עת ורגע.

awe of Hashem when he told his servant Eliezer (in our parasha, Beraishit 24:2-3) "Place your hand... and I will make you swear to Hashem, the God of heaven and the God of earth, that you will not take a wife for my son from the daughters of Canaan..."

וקראו 'אלהי השמים' על שם התבוננותו תחילה ועסקו בתורה ומצוות מילי דשמאי,

Avraham referred to Hashem as "the God of heaven," reflecting Avraham's initial contemplation of Hashem through learning Torah and keeping the mitzvot, which are heavenly matters. Avraham called Hashem "the God of heaven," because he recognized Hashem's kindness through being steeped in the heavenly matters of Torah and mitzvot.

ועל שם הסתכלותו במילי דעלמא בכל הנבראים הנמצאים ונעשים על פני הארץ, וראה בהם בחינת הקדושה המחיה ומהנה אותם בכל רגע, על זה קראו 'אלהי הארץ'.

Avraham subsequently used the

Only someone who learns Torah and performs mitzvot with pure intentions to serve Hashem and with immense intention, whose heart is attached to Hashem in order to learn, to guard, and to keep the Torah, can recognize Hashem through the material world.

אז גם בעסקו אחר כך במילי דעלמא גם כן רואה בחינת הקדושה ויראה בכל הענינים, כנ"ל.

Then, even when he is engaged in earthly matters, one can also see holiness and awe in all aspects of the world around him. He will recognize Hashem's compassion and kindness in all that he sees.

Avraham recognized Hashem's kindness with these two approaches:

ולשני בחינות אלו רמז אברהם אבינו ע"ה באמרו לאליעזר עבדו (בפרשתן כד, ב-ג) 'שים נא ידך וגו' ואשביעך בה' אלהי השמים ואלהי הארץ וגו',

Our forefather Avraham alluded to these two approaches of attaining

הקדושה המחייה ומנהיגה אותם בכל הגע, על זה קראו 'אלהי הארץ'. ומאלו שני הפחינות זכה אברהם אבינו ע"ה לשלימות בחינת היראה ואהבה. וזהו מרומו גם כן בהתחלת התורה, 'בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ' (בראשית א, א), פירוש 'בראשית'

ט. כמו שכתב רבינו לעיל, ועיין לעיל הערה א.

י. עיין זוה"ק ח"א טו, ב: 'את השמים, דלא לאפרשא לון דכר ונוקבא כחדא, א"ת כד נטיל אתון כלהון, כללא דכלהו אתון אינון רישא וסופא.

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ - **"In the beginning... Hashem created the heaven and the earth."**

פירוש 'בראשית' בשביל היראה שנקראת ראשית,

The word **implies that Hashem created the world for awe since awe is referred to as** ראשית, as we explained in the beginning of this derasha.

'ברא אלהים' וגו', ומפרש הכתוב במה יזכה לבחינת ראשית הוא היראה, על ידי 'את השמים', רצונו לומר 'את' מרמז על בחינת יחוד ריש כל דרגין בחינת א', בסוף כל דרגין בחינת ת',

The expression **"God created" refers to how one can attain the characteristic of awe described as** ראשית. One can either achieve such awe of Hashem **through "the Heavens," which refers to the union of the highest level represented by the 'א with the lowest level that is represented by the 'ת'. This is hinted**

second approach to recognize Hashem. **He observed earthly matters, such as the creations and everything that happens upon earth. He perceived the holiness within them** (Hashem's presence), **which gives them life and existence in every moment. Regarding this observation, Avraham called Hashem the "God of the earth,"** since he recognized Hashem from within creation.

ומאלו שני הבחינות זכה אברהם אבינו ע"ה לשלימות בחינת היראה ואהבה.

Through these two approaches, Avraham merited the attainment of perfect awe and love of Hashem.

The beginning of the Torah hints to these two approaches

וזהו מרומו גם כן בהתחלת התורה, 'בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ' (בראשית א, א),

This is also alluded to in the beginning of the Torah, when it

הזה שהוא סוף כל דרגין, ולראות בהם בחינת חסדי ה', בחינת א' אלופו של עולם, ויעשה היחוד הנ"ל בתחלה במילי דשמים בתורה ומצוות פנ"ל, וזהו נקרא

יא. שצריך דווקא להקדים מילי דשמיא, לימוד התורה וקיום המצות, למילי דעלמא - היינו ראיית בחינת הקדושה גם בעניני עולם הזה.

matters, such as Torah and mitzvot, which are represented by the expression "את השמים". When one is engaged in Torah and mitzvot, he will come to achieve an awareness of how the world is filled with Hashem's kindness. This awareness is the *yichud* represented by the word את since he has created a connection between the highest level of recognizing Hashem's compassion with the lowest level of recognizing Hashem's compassion through this world.

וכן יעשה במילי דעלמא, ונקרא 'את הארץ' פנ"ל.

Similarly, just as one recognizes Hashem's compassion through his study of Torah, **one should establish this union within earthly matters, which are represented by** the expression הארץ. This means that he should recognize Hashem's compassion from within creation.

Avraham connected every physical matter to Hashem

וזהו שאמר הכתוב (בפרשתן כה, א) 'ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה',

This is what is meant in the pasuk

The pasuk says "את" **to in the word** God - בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ created the heavens and the earth. The word את is seemingly superfluous. However, the Bat Ayin explains that the word את, which is comprised of the first letter of the Aleph-Bet (א') and the last letter (ת'), alludes to attaining awe of Hashem through two different approaches. These are called "the highest level" and "the lowest level."

רצונו לומר ליחד סופא דכל דרגין, הן המה כל מילי דעולם הזה שהוא סוף כל דרגין, ולראות בהם בחינת חסדי ה', בחינת א' אלופו של עולם,

This means that one must seek to **unite the lowest level**, symbolized by the letter ת', **which represents worldly matters**, with the highest level of perceiving Hashem through Torah. This is achieved when one **perceives the kindness of Hashem, the (Chief of the world), in this lowly world.**

ויעשה היחוד הנ"ל בתחלה במילי דשמים בתורה ומצוות פנ"ל, וזהו נקרא 'את השמים',

One should begin to create this yichud (union) through heavenly

רְצוֹנוֹ לומר 'וַיִּוְסַף אַבְרָהָם', מה שְׁהָיָה אֶצְלוֹ בְּבַחֲיַנַּת הוֹסְפָה וּטְפֵלָה, הוא עֶסְקוֹ בְּמִילֵי דְעֵלְמָא שְׁנִקְרָאת טְפֵל לְעִיקָר שֶׁהוּא תוֹרָה וּמִצְוֹת שְׁעֵסֵק בְּתַחֲלָה, וְאָמַר הַכְּתוּב שְׁגַם זוֹ הַהוֹסְפָה

within the physical world, which he did in addition to his recognition of Hashem through Torah. Avraham's additional wife is named Keturah (קטורה), which denotes a type of connection. This indicates that Avraham connected the physical world to Hashem when he saw Hashem's involvement in all earthly matters.

Sara served Hashem in the manners of Avraham

וְזֶהוּ שְׁאָמַר הַכְּתוּב 'וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה' גִּמְטְרִיאֵי אֵת,

This is what the pasuk means when it says, "And these were the years of Sara's life: One hundred years, twenty years, and seven years." The expression שנה (one hundred years) is the gematriya of the word את.

רְצוֹנוֹ לומר שְׁבַחֲיֵיהָ עֲשֵׂתָהּ בְּחִינַת יְחִיד בְּחִינַת 'אֵת',

This means that in her lifetime she made the yichud called את. She connected this lowly world, represented by the letter ת', with Hashem's kindness, represented by the letter א'. This occurred when Sara recognized that the world is filled with Hashem's kindness.

'שְׁמָה קְטוּרָה', רְצוֹנוֹ לומר קְשׁוּרָה וּדְבוּקָה בָּהּ. וְזֶהוּ שְׁאָמַר הַכְּתוּב 'וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה' גִּמְטְרִיאֵי אֵת, רְצוֹנוֹ לומר שְׁבַחֲיֵיהָ עֲשֵׂתָהּ בְּחִינַת יְחִיד בְּחִינַת 'אֵת',

ויוסף אברהם ויקח (Bereishit 25:1), **Avraham took an additional wife and her name was Keturah.**

רְצוֹנוֹ לומר 'וַיִּוְסַף אַבְרָהָם', מה שְׁהָיָה אֶצְלוֹ בְּבַחֲיַנַּת הוֹסְפָה וּטְפֵלָה, הוא עֶסְקוֹ בְּמִילֵי דְעֵלְמָא

The expression ויוסף אברהם ("and Avraham [took] an additional [wife]") alludes to matters that are extra and secondary, which is a reference to **earthly matters.**

שְׁנִקְרָאת טְפֵל לְעִיקָר שֶׁהוּא תוֹרָה וּמִצְוֹת שְׁעֵסֵק בְּתַחֲלָה,

They are called secondary because they are ancillary to the primary manner of connecting to Hashem, which is through the approach of Torah and mitzvot in which Avraham engaged in first.

וְאָמַר הַכְּתוּב שְׁגַם זוֹ הַהוֹסְפָה 'שְׁמָה קְטוּרָה', רְצוֹנוֹ לומר קְשׁוּרָה וּדְבוּקָה בָּהּ.

The pasuk states regarding these "extra matters" - שמה קטורה "her name was Keturah." This conveys the notion that these secondary matters were bound and united with Hashem. The expression "additional wife" hints to the concept of Avraham seeing Hashem's compassion from

וְעַל יָדֵי זֶה זָכָתָה לְעֵשְׂרִים שָׁנָה, בְּחִינַת כ' כְּפוּפָה, בְּחִינַת הַכְּנָעָה". וְעַל יָדֵי זֶה הָיָה 'שְׁבַע שָׁנִים', רְצוֹנוֹ לומר נְתִיחָדוֹ

הַשְּׁבַע מִדּוֹת לְמַעְלָה עַל יָדֵי יְחִיד שְׁבַע מִדּוֹתֶיהָ לְמַטָּה, יְהִי רְצוֹן שְׁנִזְכָּה לָזֶה, אָמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.

יב. כמו שכתב רבינו לעיל שעל ידי שיראה חסדי ה' בכל דבר יפול עליו בוש והכנעה מפני ה' יתברך. ובענין כ' כפופה ראה מה שכתב רבינו בפרשת לך לך ד"ה ויאמר אברם: כי מי שמבין באמת ומאמין במחשבתו תמיד כנ"ל, ממילא הוא שפל בעיניו נגד גדולתו ית' באימה וביראה, ואז יכול להגיע למדות טובות ולדבק ליוצרו, מה הוא רחום אף אתה רחום כו', ואז יהיה בבחינת כ"ף הדמיון, שמדמה עצמו ליוצרו, ובחינת כ"ף כפופה שמרמז בחינת ענוה.

seven attributes became united above because of the union of the seven attributes below. When one sees Hashem's presence and kindness in everything in the world, he will unite all of his seven spiritual strengths/*middot* for Hashem's service. Just as the seven attributes are united below, they are also united above, in the heavenly realm.

May it be His will that we merit this. Amen, so may it be His will.

וְעַל יָדֵי זֶה זָכָתָה לְעֵשְׂרִים שָׁנָה, בְּחִינַת כ' כְּפוּפָה, בְּחִינַת הַכְּנָעָה.

עשרים שנה, **Therefore, she merited "twenty years." This alludes to the bent כ', which represents humility.** Her realization that everything in the world is Hashem's kindness filled her heart with awe and humility.

וְעַל יָדֵי זֶה הָיָה 'שְׁבַע שָׁנִים', רְצוֹנוֹ לומר נְתִיחָדוֹ הַשְּׁבַע מִדּוֹת לְמַעְלָה עַל יָדֵי יְחִיד שְׁבַע מִדּוֹתֶיהָ לְמַטָּה,

שבע שנים, **Consequently, there were "Seven years." This means that the**